

švabski generalina v strah nateral. »Gjurini zapisci« nam slikajo praznoverstvo narodovo. »Mrguda« je povest o nezakonskem dekletu, ki je vročo kri podedovalo od matere pa se naposled obesilo.

Pisatelj je mlad, a darovit začetnik. Lepo umeje prikazovati tipe planinskih seljakov, a vidi se nesamostalnost njegova in nekatere neverjetnosti motijo dobri vtisk, ki ga dela prirodno črtanje seljakov. V poslednji priči »Mrguda« je udaril na take strune, ki ne ugajajo našemu ušesu, ker opisuje senzitivnost dekleta, ki sicer ni nemogoča, a ni veren posnetek resnice.

Letopis Matice srpske. Knjiga 218. Sveska II. za godinu 1903. U Novom Sadu. Izdanje Matice srpske. 1903. v. 8°. 154 strani. Prinaša historijsko črto dra. Drag. M. Padovića »Kultura in ratovi (vojne)«, povesti »Plemić Adam Matejić«, spisal Milan Budisavljević, in »Ibrahimov čošak«, spisal Svetozar Čorović, ter razpravo Jovana M. Tomića: »O crnogorskom ustanku u početku morejskog rata (1684 i 1686)«, slednjič nadaljevanje »Česke literature u novije doba«.

Istega zbornika knjiga 219., sveska III. za godinu 1903., prinaša književni esej Marka Cara »Ljubomir P. Nenadović«, A. Djukić priobčuje »Tri pisma srpskog patrijarha Arsenija III. Crnojevića in nadaljevanje, oziroma zvršetak člankov: o kulturi i ratovih, o češki literaturi in o črnogorskem ustanku v morejski vojski. — Bogata je rubrika, ki prikazuje nove knjige, ocenja spise in priobčuje krajše beležke ter nove knjige. —

Rajko Perušek.

Slovensko gledišče. A. Drama. Slovenske glediške predstave so se pričele letos s 1. oktobrom, in sicer ob jako srečnih avspicijah, kajti gledišče je bilo za dramsko predstavo nenavadno polno. Prišel je prvi do besede Sardou s svojo veseloigro »Dobri prijatelji« (Nos intimes). Sardou! Bilo bi zanimivo vedeti, koliko literarne vrednosti se pripisuje dandanes vobče še njegovim dramatičnim proizvodom. Kako sodi Sardou o Ibsenu, je bilo čitati pred nekoliko leti. Če sodijo pristaši moderne struje o njem enako strogo — in nemara, da je tako — potem v njih očeh nima posebne veljave. No, kritiki, ki razmotrivajo vse z absolutnega stališča, bodo vedno krivični na eno ali drugo stran. Vsaka reč je lahko v enem oziru dobra, v drugem slaba in zabrede baš tako tisti, ki zahteva od drame samo dejanje, kakor tisti, ki išče v njej samo duševne analize.

Vsekakor je dobra veseloigra brez bogatega dejanja težko mogoča, kajti bodisi dialog še tako duhovit, učinka nima, ako igra ne nudi ničesar očem. S tega stališča je Sardouova drama »Nos intimes« gotovo dobra veseloigra, kajti dejanja je v njej dosti in zanimivo se zapleta in razpleta. Sicer imamo tuintam občutek, da se v resnici ne more goditi vse tako, da dramatik semtertja malo pretirava, toda ako pomislimo, da je bilo Sardouu pred vsem do tega, da napiše satiro, in da je bil v dosego svojega namena prisiljen mestoma malo persifirati, mu ne bomo zamerili, ako pogrešamo v sredstvih, katera uporablja, včasih one finosti, ki prija morda našemu estetičnemu čuvstvu.

Igra »Dobri prijatelji« ima vrhutega to prednost, da je njena snov vedno aktualna, ker se pač ni nadejati, da bi se prijatelji kdaj izpremenili.

Nekaj po svojem žanru povsem nasprotnega je »Zosia« (Karikature), študija iz življenja v 4 dejanjih, poljski spisal I. L. Kisielewski, ki so jo predstavljali prvič na našem odru dne 3. oktobra, a ponavljali dne 15. oktobra.

»Zosia« je moderna drama z vsemi svojimi vrlinami in hibami. Po glediškem listu si človek ne obeta kdove česa, ker si ne more prav misliti, kako naj bi se med označenimi osebami razvilo dramatično dejanje. No, v istini je dejanje igre v precej ohlapni zvezi. To, kar nam je hotel pisatelj pokazati in kar nam je v istini tudi na pretresljiv način pokazal, se godi samo med Antonom, Zosijo in recimo — Štefanijo. Vse drugo je bolj ali manj stafaža, dasi z veliko spretnostjo drapirana stafaža. Drugič je bil naslov na glediškem listu izpremenjen, čitalo se je le še »Karikature«. Kako nazivlje pisatelj svojo dramo, nam ni znano, a vsekakor je naslov »Karikature« posiljen in izbran samo v to svrhu, da drži nekako skup nekatere, sicer le rahlo dotikajoče se prizore. Poleg glavnih gori navedenih oseb je postavil pisatelj še celo vrsto drugih oseb samo iz tega vzroka na pozorišče, ker bi bilo sicer dejanje preutrudljivo in prenezadostno. A če se sme kje reči, da namen posvečuje sredstva, se sme tu!

Ko pribeži Zosija k Antonu, pijeta konjak. Te navidezno malenkostne stvari treba omeniti, ker je za vso igro pomembna, da, celo prepomembna! V kolikor služi to dejstvo v karakterizacijo, se mu ne da nič očitati. Kajti vso prisrčno naivnost Zosije, pa tudi omejenost njenega duševnega obzorja spoznamo že pri tem prizoru. V kolikor pa služi pisatelju konjak v motivacijo drame, se mi vidi reč slaba. Jasno je, da bi se tisto razmerje med Antonom in Zosijo, ki postane za oba tako usodno, nikdar ne bilo razvilo, ako bi ne bil učinkoval oni večer — konjak. Radi tega pa nastane precejšnja vrzel v značaju Autona, kajti kaj je zdaj še idealizem in kaj zgolj — slabost?

Vkljub temu pa pisateljevemu talentu ne moremo odreči svojega priznanja in občudovanja. Prizori med Antonom in Zosijo so mojstrski izvedeni in pretresajo človeka v dno duše.

Ali so pri nas »Zosijo« dobro igrali? Nekatere stvari nam niso bile pogodu. Tistega bramarbaziranja v prvem nastopu je nekoliko preveč in dvojimo, da se je ta prizor vršil vseskozi po intencijah pisateljevih! Glavne vloge pa so bile izborno zastopane. Gospodična Rückova (Zosia) in Kreisova (Štefanija) sta v vsakem oziru dobro igrali in tudi gospod Čonsky, o katerem si pri prvem nastopu v »Dobrih prijateljih« nismo bili napravili posebno ugodne sodbe, nas je kot Anton prijetno iznenadil, čeprav bi mu želeli nekoliko mehkejši organ in se nam je zdelo, da daje semtertja nekoliko predrastično duška svojim čuvstvom.

Dne 11., 17. zvečer in 25. oktobra popoldne se je predstavljala na našem odru kot noviteta burleskna burka v 5 dejanjih »Lepa Lida«, katero je češki spisal in uglasbil Oto Fasteur, a poslovenil I. Podgornik. Dne 11. oktobra je bila tudi popoldanska predstava, in sicer so igrali prvič v sezoni otroško igrico »Pepelko«.

B. Opera in opere ta. Prvo operno predstavo smo imeli dne 6. oktobra. Pel se je prvič na slovenskem odru »Otello«, velika romantična opera v 4 dejanjih, besedilo napisal Arrigo Boito, godbo zložil Giuseppe Verdi.

Dejanje te opere je v bistvu jedro Shakespearjeve drame enakega imena in je precej epizodno, vendar tragična moč originala tudi ni izginila popolnoma.

V »Otellu« se kaže na nedvojben način, da se tudi Verdi ni mogel popolnoma odtegniti vplivu Wagnerjevemu, dasi pri tem ni malce ni zatajil svojega italijanskega značaja in temperamenta. Izogibal se je tu pač malo bolj onih zunanjih efektov, ki na pr. še v njegovem »Trubadurju« tako zelo prevladujejo, in popel se je do plemenitejših muzikalnih sredstev, toda izneveril se ni sam sebi nikjer. Tudi v »Otellu« občudujemo ono blestečo kombinacijo zvokov, ki smo je v njegovih prejšnjih operah vajeni, in tudi tu je pridržal še melodijo, katere se je Wagner bolj in bolj izogibal — pač, ker mu ni bil dan dar zanjo!

Ponavljal se je »Otello« dne 9., 13. in 25. oktobra. Pelo se je vsakokrat izborno. Gospod Orzelski (Otello), gospod Angeli (Jago) in gospa Skalova (Desdemona) so moči, s katerimi se slovenska opera lahko ponaša. Vse kaže, da se imamo nadejati letos od opere posebnega užitka.

Dne 20. in 23. okt. se je pela izvirna Parmova opereta »Amazonke«. Pri tej priliki smo se iznova prepričali, da nam je podal gosp. Parma s tem delom opereto, s katero se glede ljubkosti in bogatosti melodij niti mnogo nemških operet ne more primerjati.

Dr. Fr. Zbašnik.

Upodablajoča umetnost

Nove slike. Gospod Peter Žmitek, znani naš umetnik, je razstavil pri knjigotržcu gospodu L. Schwentnerju četvero slik, ki pričajo o lepem napredku njegovem. Strokovnjaška ocena teh del nam je obljubljena in jo priobčimo prihodnjič.

—a—

»Lica iz Trnova« in »U crkvi« je naslov dvema slikama naše odlične umetnice Ivane Kobilčeve, ki ju je prinesla Serajevska »Nada« v svojem 20. letošnjem broju.

—j—

»Slovo domobranca« ali »Odhod na vojsko« se nazivlje kip, ki ga je bilo nedavno videti v izložbenem oknu trgovca Kolmana v Ljubljani — delo mladega umetnika — začetnika, gospoda Josipa Vrbanija. Kip predstavlja domobranca, poslavljajočega se od svojih ob znamenju Matere Božje. Njegova žena vije obupno roke, a on sam kaže z levico na Marijo tolažnico, od katere pričakuje zase in za svoje pomoči. V znožju Marijinega kipa na desni strani ždi domobrančeva mati z vnukom, a zadaj ob skali stoji mehkega obraza in s sklenjenimi rokami oče njegov. Dispozicija skupine je dobro premišljena in kompozicija dovolj originalna, kar treba poudariti, ker se pri predmetu, katerega si je umetnik izvolil, ni bilo baš lahko izogniti šabloni. Poteze na obrazu posameznih oseb so karakteristične in izražajo jako dobro njih čuvstva. Vse je morda malce idealizirano, a nikjer ni zaznati kake afektiranosti. Vidi se, da ima gosp. Vrbanija res umetniško nadarjenost in da se popne še do lepih uspehov, ako bode svoj talent primerno gojil.

—j—